

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

9ον ΕΤΟΣ - ΑΡΙΘΜ. 194

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1978

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

- Ἡ συμμετοχή τοῦ Ὀικουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τό ἐπί τῷ θανάτῳ τῆς Α.Α. τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ς' πένθος 2

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ

- Θεολογική Διάσκεψις Ἀγγλικανῶν καί Ὁρθοδόξων εἰς Ἀθήνας 6
- Τό Συνέδριον τοῦ Lambeth 9

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 12

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΤΕΛΕΓΡ. ORTHODOXIA-GENÈVE * ΤΕΛ. (022) 58 16 29 * 37, CHEMIN DE CHAMBÉSY, 1292 CHAMBÉSY-GENÈVE, SUISSE

Ἡ "Ἐπίσκεψις" ἐπιδιώκει νά ἐνημερώνη τοὺς ἀναγνώστας τῆς περὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν φέρει εὐθύνην διὰ τὰς ἀπόψεις τὰς ἐκφραζομένας εἰς τὰς δημοσιευομένας εἰδήσεις. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀναδημοσίευσις τοῦ περιεχομένου τοῦ Δελτίου μὲ ἀπλὴν ἔνδειξιν τῆς προελεύσεως.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

- Ἡ συμμετοχή τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τό ἐπί τῷ θανάτῳ τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ς' πένθος.

Ἡ ἀναγγελία τοῦ θανάτου τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας Πάπα Παύλου τοῦ ς', ἐπισυμβάντος τό ἑσπέρας τῆς 6 Αὐγούστου ἐ.ε., συνεκίνησε καί ἔθλιψε βαθύτατα τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον.

Ἄμα τῇ ἀναγγελίᾳ τοῦ θανάτου, ἡ Α.Θ.Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Δημήτριος ὁ Α', συνεκάλεσε τήν 7 Αὐγούστου εἰς ἔκτακτον σύσκεψιν τήν Ἁγίαν καί Ἱεράν Σύνοδον, πρός τήν ὁποίαν ἀνεκοίνωσε τό θλιβερόν ἄγγελμα τοῦ θανάτου τῆς Αὐτοῦ Ἁγιότητος τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ς' καί διά μακρῶν ἐπλεξε τό ἐγκώμιον τῆς μεγάλης ἡγετικῆς ἐν τῷ χριστιανισμῷ προσωπικότητος αὐτοῦ.

Ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος, διά τοῦ πρώτου τῇ τάξει Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνας κ. Μελίτωνος, συνεμερίσθη τά αἰσθήματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Ἀκολούθως, ἡ Α.Θ.Παναγιότης καί ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος ἐδεήθησαν ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Μακαριστοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ς'.

Ἐν συνεχείᾳ, ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος προέβη ὁμοφώνως εἰς τὰς ἀκολούθους ἀποφάσεις, ὅπως :

- 1, ἀποσταλῆ συλλυπητήριον τηλεγράφημα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρός τόν τοποτηρητήν τοῦ παπικοῦ θρόνου,
- 2, ἡ Α.Θ.Παναγιότης προβῆ εἰς παγκόσμιον δήλωσιν ἐπί τῷ θανάτῳ τοῦ Πάπα.
- 3, ἀντιπροσωπεῖα ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν Γέροντος Χαλκηδόνας κ. Μελίτωνος, Μύρων κ. Χρυσοστόμου καί Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαίου ἀντιπροσωπεύση τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον κατά τήν κηδεῖαν τῆς Αὐτοῦ Ἁγιότητος,

Άνεκοινώθη επίσης, ότι ή Α.Θ.Παναγιότης ό Οίκουμενικός Πατριάρχης ήκύρωσε όλας τάς ύποχρεώσεις Αύτου καί άπεσύρθη είς προσευχήν.

Τό τηλεγράφημα τής Α.Θ.Παναγιότητος πρός τήν Αύτου Σεβασμιότητα τόν Καρδινάλιον Jean Villot, τοποτηρητήν τοϋ παπικού θρόνου, έχει ώς έξής :

"Βαθυτάτη θλίψει αλλά καί έν τή προσδοκία τής Άναστάσεως έδέχθημεν ώς Οίκουμενικόν Πατριαρχείον καί ήμείς προσωπικώς τήν άγγελίαν τής πρός Κύριον έκδημίας τοϋ Άγιωτάτου άδελφοϋ ήμών Πάπα Παύλου τοϋ ς' ΣΤΟΠ ή άγία προσωπικότης Του θά παραμείνη μοναδική είς τήν Ιστορίαν τοϋ Χριστιανισμού καί τής Άνθρωπότητος τοϋ αιώνος ήμών ΣΤΟΠ

Τό Οίκουμενικόν Πατριαρχείον ώς άδελφή Έκκλησία συμμετέχει όλοψύχως είς τό πένθος τής Άγίας Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας καί σύμπαντος τοϋ ρωμαιοκαθολικού κόσμου ΣΤΟΠ

Ηνωμένοι μεθ' Ύμων έν τή προσευχή, δεόμεθα ύπέρ τής έν είρήνη άναπαύσεως τής ψυχής τοϋ Μακαριστοϋ άδελφοϋ ήμών Έπισκόπου τής Ρώμης Παύλου.

Πατριάρχης Δημήτριος "

Άναδημοσιεύομεν άκολούθως τήν επίσημον Δήλωσιν τής Α.Θ.Παναγιότητος τοϋ Οίκουμενικού Πατριάρχου Δημητρίου τοϋ Α' επί τῷ θανάτῳ τοϋ Πάπα Παύλου τοϋ ς' :

"Τό Οίκουμενικόν Πατριαρχείον καί ήμείς προσωπικώς ήσθάνθημεν βαθυτάτην θλίψιν επί τῷ θανάτῳ τής Αύτου Άγιότητος τοϋ Πάπα Παύλου τοϋ ς' καί συμμετέχομεν όλοψύχως είς τό πένθος τής Άγιωτάτης Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας καί τοϋ ρωμαιοκαθολικού κόσμου έν γένει.

Ο Πάπας Παϋλος ό ς' ύπῆρξεν ένας έκ τῶν μεγάλων Παπῶν τοϋ αιώνος μας. Άδιστάκτως δυνάμεθα νά τόν χαρακτηρίσωμεν ώς τόν Πάπαν τής άνανεώσεως έν τή Ρωμαιοκαθολική Έκκλησία, τής καταλλαγῆς μεταξύ τῶν χριστιανῶν, τής συνεννοήσεως καί συνεργασίας μεθ' όλων τῶν θρησκευμάτων, ώς τόν ύποστηρικτήν καί έργάτην τής άξιοπρεπείας τοϋ ανθρωπίνου προσώπου μέ ιδιαιτέραν έμφασιν καί στοργήν πρός τόν άγνοούμενον Άνθρωπον τοϋ περιθωρίου, ώς τόν κήρυκα τῶν ανθρωπίνων δικαιωμάτων καί τής καταργήσεως τῶν φυλετικῶν διακρίσεων, ώς τόν ύπέρμαχον τῶν θρησκευτικῶν έλευθεριῶν καί ώς τόν πρωταθλητήν τής είρήνης τοϋ κόσμου.

Ο Πάπας Παϋλος ό ς' άπεδείχθη όντως άξιος τής Ιστορικής εϋθύνης είς μίαν κρίσιμον στιγμήν ανακατατάξεων έντός τής Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας, έντός τοϋ διαχριστιανικού κόσμου καί έν μέσῳ

μιᾶς παγκοσμίου συγχύσεως. Συνεδύασε τὴν ἀποστολικὴν τόλμην μὲ τὴν πατερικὴν σύνεσιν καὶ ὑπομονήν, πάντοτε μὲ σταθερόν γνώμονα τὴν παραγγελίαν τοῦ 'Αποστόλου Παύλου "... μείζων δέ τούτων ἡ ἀγάπη" (Α' Κορ. 13,13).

'Ημεῖς, ὡς Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον καὶ ὡς Οἰκουμενικός Πατριάρχης, κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμὴν τῆς ἐξόδου Του ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, θεωροῦμεν χρέος νὰ ἐνθυμηθῶμεν καὶ νὰ ὑπογραμμίσωμεν πέντε ἱστορικοὺς σταθμούς, οἱ ὁποῖοι ἀφοροῦν εἰς τὰς σχέσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ Βατικανοῦ καί, γενικώτερον, εἰς τὴν καταλλαγὴν τῶν 'Εκκλησιῶν 'Ορθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς :

1. Τὴν συνάντησιν τῶν 'Ιεροσολύμων μεταξὺ τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ς' καὶ τοῦ ἀοιδήμου προκατόχου 'Ημῶν Πατριάρχου 'Αθηναγόρου τοῦ Α' ἐν ἔτει 1964.
2. Τὴν ἀρσιν τῶν ἀναθεμάτων μεταξὺ τῶν 'Εκκλησιῶν Ρώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1965.
3. Τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ς' πρὸς τὸ Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἐν ἔτει 1967.
4. Τὴν ἀντεπίσκεψιν καὶ τὴν ἐν Βατικανῷ ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν τοῦ προκατόχου 'Ημῶν Πατριάρχου 'Αθηναγόρου τοῦ Α' ἐν ἔτει 1967.
5. Τὴν προσωπικὴν τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ς' συμβολὴν εἰς τὴν μεγάλην ὑπόθεσιν τῆς μεταβάσεως τοῦ διαλόγου μεταξὺ 'Ορθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς 'Εκκλησίας ἀπὸ τὸ στάδιον τοῦ διαλόγου τῆς ἀγάπης εἰς τὸ στάδιον τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου.

Γνωρίζομεν, ὅτι τὸ κύνειον ἄσμα τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ς' ἦτο ἡ χαρὰ τοῦ ὅτι 'Ορθοδοξία καὶ Ρωμαιοκαθολικισμὸς εἰσέρχονται εἰς τὸν θεολογικὸν διάλογον.

'Η Χριστιανικὴ 'Εκκλησία, ὅλα τὰ θρησκευόμενα, ὁ κόσμος καὶ ἡ ἀνθρωπότης ὅλη, αἰσθάνονται καὶ πρέπει νὰ αἰσθάνωνται τὴν μεγάλην ἀπώλειαν τῆς προσωπικότητός Του. Θά λείψῃ ἐκ μέσου ἡμῶν ὁ σύγχρονος εὐαγγελιστὴς τῆς ἀγάπης, τῆς καταλλαγῆς καὶ τῆς εἰρήνης.

"Ὅμως, ὁ εὐαγγελιστὴς οὗτος, ἀφήνει μίαν ἀγίαν καὶ μεγάλην, θά ἐλέγομεν δὲ καὶ βαρεῖαν, κληρονομίαν, καὶ νομίζομεν, ὡς ὁ 'Ορθόδοξος Οἰκουμενικός Πατριάρχης, ὅτι ἔχομεν εὐθύνην ἐναντι τῆς κληρονομίας ταύτης, ἀλλὰ, συγχρόνως, ὅτι παρομοίαν εὐθύνην ἔχει καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ 'Εκκλησία καὶ ὁ διάδοχος τοῦ Παύλου τοῦ ς', τὸν ὁποῖον θά ἀναδείξῃ ἡ 'Εκκλησία αὕτη.

Μετὰ τὸν Πάπαν Παῦλον τὸν ς', ὅλοι ἡμεῖς καλούμεθα νὰ ἀναλάβωμεν ἔτι ἄπαξ τὰς εὐθύναις μας ὡς πρὸς τὴν διαχριστιανικὴν καταλλαγὴν, τὴν χριστιανικὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἐδραίωσιν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης.

Ἡ τελευταία ἡμῶν λέξις, ὡς Ὁρθοδόξου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, εἶναι, ὅτι θά μείνῃ ἀλησμόνητος ἐν τῇ ὅλῃ ἀνθρωπότητι ἡ μνήμη τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ς'.

Ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῇ 7ῃ Αὐγούστου 1978".

Ἀναδημοσιεύομεν, τέλος, τό ὕστατον μήνυμα τοῦ ἀειμνήστου Πάπα Παύλου τοῦ ς', ἀπευθυνόμενον πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιώτητα, τὸν Οἰκουμενικόν Πατριάρχη κ. Δημήτριον, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς τελευταίας εἰς Ρώμην ἐπισκέψεως πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνας κ. Μελίτωνος καὶ ἀπεικονίζον τό μέχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ πνοῆς θερμόν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, Ὁρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς :

"Πρὸς τὴν Α. Ἀ. Δημήτριον τὸν Α'
Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως
Οἰκουμενικόν Πατριάρχη.

Ἡ εἰς Ρώμην παρουσία τῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Χαλκηδόνας κ. Μελίτωνος Ἀντιπροσωπείας, ἀπεσταλμένης ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Ἀγιότητος ἵνα συμμετάσχη εἰς τὸν λειτουργικόν ἑορτασμόν τῆς μνήμης τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ἠῤῥησε τὴν χαρὰν ἡμῶν κατὰ τὴν εὐλογημένην ταύτην ἡμέραν.

Εἴμεθα ἰδιαιτέρως εὐγνώμονες πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ἀγιότητα διὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἀντιπροσωπείας ταύτης καὶ ἰδιαιτέρως διὰ τό ἀδελφικόν μήνυμα κοινωνίας καὶ ἀγάπης τό ὁποῖον ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτὴν δι' ἡμᾶς. Καὶ εἴμεθα εὐτυχεῖς ἐπίσης διαπιστοῦντες ὅτι αἱ ἐπαφαί μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ἐπικτείνονται καὶ ἐμβαθύνονται ἐν τῇ κοινῇ προσευχῇ καὶ τῇ λειτουργίᾳ, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν καρδίαν τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ συμμετοχὴ μιᾶς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐκδηλώσεις τῆς ὕμετέρας πατριαρχικῆς ἔδρας διὰ τὸν Ἅγιον Ἄνδρέαν ὡς καὶ ἡ συμμετοχὴ μιᾶς Ἀντιπροσωπείας τῆς ὕμετέρας Ἐκκλησίας εἰς τὰς ἑορτὰς τῶν Ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου συγκεκριμενοποιοῦν καὶ ἐνισχύουν τοὺς πνευματικούς δεσμούς, οἱ ὁποῖοι ἐνώνουν καθολικούς καὶ ὀρθοδόξους. Οἱ ἑορτασμοὶ οὗτοι ἐπιτρέπουν εἰς ἡμᾶς νὰ ἀνανεώσωμεν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀναληφθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν ὑποχρέωσιν ὅπως ἀναζητήσωμεν τὴν πλήρη ἐνότητα. Διὰ τὸν λαόν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τοῦ κόσμου, ἀποτελοῦν οὗτοι μίαν μαρτυρίαν ἀγάπης καὶ συνιστοῦν τοὺς ἀρραβῶνας τῆς ἐλπίδος, ἡ ὁποία ἐμπνέει ἡμᾶς, νὰ ἑορτάσωμεν κάποια ἡμέραν ἀπὸ κοινοῦ τὴν μοναδικὴν Εὐχαριστίαν τοῦ Κυρίου.

Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ τῆς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς ἐμμονῆς εἰς τὴν ἀναληφθεῖσαν ὑποχρέωσιν ὅπως κάμωμεν ὅ,τι εἶναι δυνατόν διὰ νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου σὰς ἐκφράζομεν, ἀγαπητέ Ἀδελφέ, τὰ ἐν Κυρίῳ συναισθήματα ἀγάπης, τὰ ὁποῖα τρέφομεν δι' ἡμᾶς.

Παῦλος ς'

Ἐκ τοῦ Βατικανοῦ, τῇ 15ῃ Ἰουλίου 1978."

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ-Θεολογική Διάσκεψις Άγγλικανών και Όρθοδόξων εις Άθήνας.

Συνήλθεν από 12-19 Ιουλίου έ.έ. εις Άθήνας, εις τήν Ίεράν Μονήν Πεντέλης, Διάσκεψις τών μελών τής Διεθνούς Έπιτροπής, ή όποία διεξάγει τόν θεολογικόν διάλογον μεταξύ Άγγλικανών και Όρθοδόξων. Άπό όρθοδόξου πλευράς έλαβον μέρος έμπρόσωποι του Οίκουμενικού Πατριαρχείου, τών Πατριαρχείων Άλεξανδρείας, Άντιοχείας και Ίεροσολύμων, τών Πατριαρχείων Μόσχας, Ρουμανίας, Σερβίας και Βουλγαρίας, ως και τών αυτοκεφάλων Έκκλησιών Κύπρου, Ελλάδος, Πολωνίας και τής Έκκλησίας Φιλλανδίας. Οι άγγλικανοί έμπρόσωποι προήρχοντο εκ τής Μεγάλης Βρετανίας, του Καναδά, τών Η.Π.Α. και τής Αύστραλίας. Κατά τήν έναρκτηριον συνεδρίασιν έχαιρέτησαν τούς συνέδρους ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας, υπό τήν ιδιότητα αυτού ως Προέδρου τής Έπιτροπής επί τών έξωτερικών σχέσεων τής Έκκλησίας τής Ελλάδος, ό Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Δωδώνης κ. Χρυσόστομος, Ήγούμενος τής φιλοξενούσης τό Συνέδριον Μονής, και ό Πανιερώτατος Μητροπολίτης Γαρδικίου κ. Χρυσόστομος, υπεύθυνος Διευθυντής του Οίκουμενικού Ίδρύματος τής Αρχιεπισκοπής Άθηνών έν τή Ίερῃ Μονῃ Πεντέλης. Πρόεδροι τής Διασκέψεως ήσαν εκ μέρους τών Όρθοδόξων μέν ό Άντιπρόσωπος του Οίκουμενικού Πατριαρχείου Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας κ. Άθηναγόρας, εκ μέρους τών Άγγλικανών δέ ό Έπίσκοπος Άγίου Άλβανού κ. Ρόμπερτ Ράνσου.

Τό πρώτον θέμα, τό όποϊον άπησχόλησε τήν Διάσκεψιν, ήτο τό τής άπαλείψεως του filioque εκ του Συμβόλου τής Πίστεως. Οι σύνεδροι έδήλωσαν όμοφώνως τήν έμμονήν των εις τήν άπόφασιν τής Μόσχας του 1976, συμφώνως προς τήν όποϊαν τό filioque θά πρέπει νά παύση νά άποτελεῃ μέρος τής άγγλικανικῆς όμολογίας πίστεως δεδομένου ότι δεν περιλαμβάνετο αρχικῶς εις τό Σύμβολον τής Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως, είσαχθέν εκ τών ύστέρων εις αυτό άνευ έγκρίσεως Οίκουμενικῆς Συνόδου. Τόσον οι Όρθόδοξοι

ὅσον καί οἱ Ἀγγλικανοί σύεδροι ἐξέφρασαν τήν ἐλπίδα ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι αἱ ἀποτελοῦσαι μέλη τῆς Ἀγγλικανικῆς Οἰκογενείας Ἐκκλησιῶν θά ἐφαρμόσουν τήν ἀπόφασιν τῆς Μόσχας, οἱ δέ παρόντες Ἀγγλικανοί Ἐπίσκοποι, οἱ μέλλοντες νά παραστοῦν εἰς τό Συνέδριον τοῦ Lambeth, παρεκλήθησαν νά προβοῦν κατ'αὐτό εἰς σύστασιν, ὅπως ἡ ἀπάλειψις πραγματοποιηθῇ τό ταχύτερον δυνατόν.

Τό δεύτερον θέμα τῆς Διασκέψεως ἀφεώρα εἰς τήν χειροτονίαν τῶν γυναικῶν, ὠδήγησε δέ τόν διάλογον εἰς σημεῖον ὀξείας κρίσεως. Ἀπό μέρους τῶν Ἀγγλικανῶν ὠμίλησεν ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Τέξας Ἀμερικῆς Ροβέρτος Τεργουϊλίνκερ καί ὁ Ἱερεὺς ἐκ Σκωτίας Ἰωάννης Ρίτσερ. Ὁ τελευταῖος ὑπεστήριξε τήν ἀποψιν τῆς Γενικῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, κατὰ τήν ὁποίαν "ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας δέν διακρίνει θεολογικά ἐμπόδια διά τήν χειροτονίαν τῶν γυναικῶν". Ὁ Ἐπίσκοπος Τεργουϊλίνκερ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία λέγεται Ἐπισκοπιανή, ὑπεστήριξεν ἀντίθετον γνώμην, τεθεῖς ἐναντίον τῆς χειροτονίας τῶν Γυναικῶν, Ἡ Ἐκκλησία του ἐψήφισε τό 1976 ὑπέρ αὐτῆς καί ἤδη ἐχειροτόνησε περί τάς πεντήκοντα Κυρίας εἰς Ἱερεῖς εἰς τήν Ἀμερικῆν. Τό γεγονός τοῦτο προεκάλεσε σχῆμα, διότι ἰδρύθη νέα Ἐκκλησία Ἀγγλικανική εἰς τήν Ἀμερικῆν, ἀποσπασθεῖσα ἀπό τήν κεντρικῆν Ἐπισκοπιανήν Ἐκκλησίαν. Ἦδη περί τούς ἐπτά Ἐπίσκοποι ἀπεσιόρτησαν ἀπό τήν Ἐκκλησίαν των καί ἐχειροτόνησαν νέους Ἐπισκόπους. Αἰτία τοῦ δυστυχοῦς τούτου γεγονότος εἶναι ἡ χειροτονία πολλῶν Γυναικῶν.

Ἡ θέσις τήν ὁποίαν ἀνέπτυξεν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων καί Μεγάλης Βρετανίας κ. Ἀθηναγόρας ἀναφέρεται εἰς τά ἑξῆς σημεῖα :

1. Ποία ἡ θεολογική πηγὴ ἐκ τῆς ὁποίας οἱ Ἀγγλικανοί ἀντλοῦν τήν θέσιν των ὅτι δέν ὑφίστανται ἐμπόδια διά τήν χειροτονίαν τῶν Γυναικῶν ;

2. Εἶναι ἡ θεολογία ἐν γένει ἀνεξάρτητος τῶν Ἀγίων Γραφῶν καί τῆς ἐμπειρίας τῆς Ἐκκλησίας ;

3. Εἶναι ἡ θεολογία ἐννοιολογική καί "σημαντική" (semantic) θεωρία μή ἔχουσα θεμέλια αὐτά τὰ ὁποῖα προσφέρει ἡ Χριστιανική Ἀποκάλυψις ;

Ἐάν τοιούτου εἴδους θεολογίαν ἐρευνοῦν οἱ ἀγγλικανοί καί δέν εὐρίσκουν εἰς αὐτήν θεολογικά ἐμπόδια διὰ τήν χειροτονίαν τῶν Γυναικῶν, τότε ἡ θεολογία τῶν αὐτῶν δέν ἔχει σχέσιν μέ τήν Χριστιανικήν θεολογίαν.

4. Ἡ παροῦσα θέσις τῶν ἀνδρῶν καί τῶν γυναικῶν εἰς τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας δέν καταργεῖ τήν διάκρισιν τοῦ γένους ὅπως διδάσκει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ἡ κατάργησις τοῦ γένους εἰς τήν Ἱερωσύνην καί ἡ δημιουργία "ἀνδρογύνου" εἴδους Ἱερωσύνης, εἶναι κατάργησις τῆς χριστιανικῆς Ἱερωσύνης καί σύγχυσις εἰς τήν ζωὴν τῶν μελῶν τοῦ ἐνός Σώματος τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή τῆς Ἐκκλησίας.

5. Αἱ κοινωνιολογικαί καί ψυχολογικαί μορφαί τοῦ ζητήματος αἱ σχετιζόμεναι μέ τήν ἀπελευθέρωσιν τῶν γυναικῶν καί τήν δικαίωσιν αὐτῶν εἰς τήν κοινωνικήν ἀνάδειξιν εἶναι δεκταί ὑπό τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἐτόνισεν ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Δημήτριος καί οἱ ἄλλοι Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς καί ἡ Α.Α. ὁ Πάπας τῆς Ρώμης. Ἀλλ' ἡ κατάργησις τῆς Ἱερωσύνης, ὡς τήν ἀνέδειξεν ὁ Χριστός διὰ τῶν Ἀποστόλων, καί ἡ ἐμβολή τοῦ γυναικείου στοιχείου δέν εὐρίσκει στήριγμα μήτε εἰς τήν Ἀγίαν Γραφήν, μήτε εἰς τήν πράξιν τῶν εἰκοσι αἰώνων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀναγωγή ἀπό μέρους μερικῶν θεολόγων τοῦ θέματος τῆς σεξουαλικότητος εἰς τὰ πλαίσια τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ δέν ἀποτελεῖ μόνον κατάργησιν τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλά καί παραλογισμόν θεολογικόν καί φιλοσοφικόν. Τό γένος εἶναι ἐπινόησις τοῦ Δημιουργοῦ πρός διαιώνισιν τοῦ εἴδους, ἀλλ' ἡ φυσική του λειτουργία εἶναι προσωρινή, διότι, ὡς ἀπεκάλυψεν ὁ Χριστός, "ἐν τῇ Ἀναστάσει" δέν συνεχίζεται. Πῶς λοιπόν τήν προσωρινότητα αὐτήν θά εἰσαγάγωμεν εἰς τήν θεότητα τήν ἀναλλοίωτον καί τήν πέραν πάσης ροῆς καί μεταβολῆς;

6. Τό θέμα τῆς γυναικείας τοποθετήσεως εἰς τό χριστιανικόν οἰκοδόμημα τό παρουσιάζει ἡ Ἐκκλησία διά τῆς τοποθετήσεως τῆς Παναγίας Μητέρας τοῦ Χριστοῦ εἰς τήν ὑψίστην βαθμίδα τῆς τελειώσεως, διότι μόνον ἡ Μητέρα τοῦ Χριστοῦ εἶναι Παναγία καί ὑπερτέρα "πάντων τῶν ποιημάτων". Ἐπομένως, ἡ γυναικεία φύσις εὔρε τήν τελειότητά της εἰς τό πρόσωπον τῆς Παναγίας. Ἄλλ' ἡ Παναγία δέν ἔλαβε διακονίαν ἀποστολικήν, μήτε ἄλλη γυναῖκα εἰς τήν ἱστορίαν τῆς χριστιανικῆς πείρας.

7. "Ὅτι δῆθεν ὁ Χριστός ἐπηρεάσθη ἀπό τό ἔθος τῆς ἐποχῆς Του, ὡς ὑποστηρίζουν Ἀγγλικανοί τινες, ἀποτελεῖ σφάλμα, τό ὁποῖον ἀναιρεῖ ὁ ἴδιος ὁ Χριστός εἰς τά Εὐαγγέλια, διότι ἀντιπαραθέτει τά δεδομένα τῆς ἐποχῆς Του μέ τά διδασκόμενα παρ' Αὐτοῦ. Τό ἔθος τῆς ἐποχῆς τοῦ Παύλου εἰς τήν Κόρινθον δεικνύει γυναῖκας ὡς Ἱερείας τῆς ἐθνικῆς θρησκείας. Ἄλλ' ὁ Παῦλος μήτε πρός ἀντιπερισπασμόν ἐτόλμησε νά χειροτονήσῃ γυναῖκας ἱερεῖς καί ἐπισκόπους. Ἐχειροτόνησεν ὅμως διακονίσσας, ἡ παρουσία τῶν ὁποίων μέχρι σήμερον μαρτυρεῖται εἰς τήν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἀθηναγόρας ἐτόνισεν, ὅτι οἱ Ἀγγλικανοί, οἱ ὁποῖοι δέν θέλουν νά ἐκριζωθῇ ἡ Ἐκκλησία τῶν ἀπό τά πλαίσια τῆς Μιάς, Ἁγίας Ἐκκλησίας, ἀναμένουν μέ πολλήν ἀγωνίαν τήν γνωμολογίαν τοῦ Συνεδρίου τοῦ Lambeth καί τήν ἀπόφασιν τῆς Γενικῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας τόν προσεχῆ Νοέμβριον διά τό ζήτημα τῆς χειροτονίας τῶν Γυναικῶν. Καί τοῦτο, διότι καί εἰς τήν Ἀγγλίαν ἀπειλεῖται ἀνάλογον σχῆμα, ὡς πρός τό θέμα τοῦτο, πρός ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἐπραγματοποιήθη ἤδη εἰς τήν Ἀμερικὴν.

- Τό Συνέδριον τοῦ Lambeth.

Συνῆλθεν μεταξύ 22 Ἰουλίου καί 13 Αὐγούστου ἐ.ε. τό ἀνά δεκαετίαν ἀπό τοῦ 1868 εἰς Lambeth τοῦ Λονδίνου συνερχόμενον Συνέδριον τῶν ἀνά τόν κόσμον Ἀγγλικανῶν Ἐπισκόπων. Τοῦτο, τήν

φοράν αὐτήν, μετεφέρθη εἰς τὴν πόλιν τῆς Καντουαρίας καί εἰς τοὺς χώρους τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Kent, πρὸς διευκόλυνσιν τῶν Συνέδρων. Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου ἦτο καί εἶναι ὁ ἐκάστοτε Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας, πρῶτος τῆ ἰερατικῆ τάξει μεταξὺ ἄλλων τῶν Ἐπισκόπων-Προέδρων τῶν κατὰ τόπους αὐτοκεφάλων Ἀγγλικανικῶν Ἐκκλησιῶν.

Τὸ Συνέδριον διηρέθη εἰς τρία τμήματα, ἐξετάσαντα ἀντιστοίχως τὰ θέματα : "Ποῖοι οἱ σκοποί τῆς Ἐκκλησίας", "Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἱερωσύνη", "Ὁ ρόλος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν". Κατὰ τὰς συνεδριάσεις, ἀφ' ἑτέρου, τῆς ὁλομελείας ἐξετάσθησαν τὰ κάτωθι θέματα : 28 Ἰουλίου, "Ἡ προετοιμασία τῶν κληρικῶν διὰ τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας"· 31 Ἰουλίου, "Ἡ χειροτονία τῶν γυναικῶν εἰς τὴν ἱερωσύνην"· 2 Αὐγούστου, "Αἱ σχέσεις τῆς Ἀγγλικανικῆς μετὰ τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας"· 4 Αὐγούστου, "Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς".

Σχετικῶς πρὸς τὴν χειροτονίαν τῶν γυναικῶν εἰς Ἐπισκόπους, τὸ Συνέδριον ἐψήφισε νὰ συστήσῃ εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλικανικῆς Κοινωνίας Ἐκκλησιῶν ἀναβολὴν τῶν χειροτονιῶν, καὶ τοῦτο διότι, ἐφ' ὅσον ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι τὸ κέντρον τῆς ἐνότητος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ δομῇ καὶ ἐφ' ὅσον τὸ θέμα τῆς χειροτονίας τῶν γυναικῶν εἶναι αἰτία σχίσματος, ἡ προχείρισις τῶν γυναικῶν εἰς Ἐπισκόπους πρέπει νὰ ἀναβληθῇ, τούλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος. Δέον ἐν τούτοις νὰ σημειωθῇ, ὅτι Ἐπίσκοποι τινες παρετήρησαν, ὅτι, ἐντὸς τῆς προσεχοῦς δεκαετίας, γυναῖκες Ἐπίσκοποι θὰ ἐμφανισθοῦν εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἀγγλικανικῆς κοινωνίας.

Ἄλλα ψηφίσματα, σχετιζόμενα μετὰ θέματα ὡς αἱ φυλετικά καὶ διακρίσεις, ἡ οἰκολογία, ἡ ἱεραποστολή, ὁ πόλεμος, τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα κ.ἄ., ἐψηφίσθησαν χωρὶς δυσκολίαν.

Ἡ ὁλομέλεια ἠσχολήθη ἐν συνεχείᾳ μετὰ ψήφισμα τοῦ Γ' τμήματος, ἐξετάσαντος τὴν σχετικὴν πρὸς τὸ filioque "Ἐκθεσιν τῆς Διασκέψεως Ἀγγλικανῶν καὶ Ὀρθοδόξων εἰς τὴν Μονὴν Πεντέλης. Τὸ Συνέδριον ἀπεφάσισεν, ὅτι τὸ filioque εἶναι προσθήκη καὶ δὲν ἔχει θέσιν εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας καὶ ὅτι δέον νὰ ὑποδειχθῇ εἰς τὰς Ἀγγλικανικὰς Ἐκκλησίας ἡ ἀπάλειψις τοῦ ἐξ αὐτοῦ. Ἐδέχθη, ἐν τούτοις,

ὅπως τό filioque παραμείνη εἰς ἄλλα λειτουργικά κείμενα, ὡς ἐπί παραδείγματι τό τῆς λιτανείας.

Εἰς τό Συνέδριον ἔλαβε μέρος ὡς παρατηρητής τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων καί Μεγάλης Βρετανίας κ. Ἀθηναγόρας, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τόν λόγον τόσον κατά τήν πρώτην συνεδρίαν τοῦ Γ' τμήματος, ὅσον, ἰδίως, κατά τήν Γενικήν Συνέλευσιν τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου τήν 28 Ἰουλίου. Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων, ἀφοῦ διεβίβασε τάς εὐχάς καί τούς χαιρετισμούς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου πρός τόν Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας καί τούς λοιπούς Πριμátους Ἐπισκόπους τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, προέβη εἰς σειράν παρατηρήσεων ἐπί τῶν κάτωθι σημείων :

1. Παρατήρησεν, ἐν πρώτοις, ὅτι ἡ συμφωνηθεῖσα θέσις ὅπως οἱ μετέχοντες εἰς τό Συνέδριον Ἐπίσκοποι ὁμιλοῦν καί ψηφίζουν ὄχι ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ ποιμνίου των ἀλλ' ὡς ἄτομα, ἀποτελεῖ ἀνωμαλίαν διὰ τούς Ὀρθοδόξους Χριστιανούς.

2. Ὅτι ἀπό τό Ἀγγλικανικόν Συνέδριον τοῦ Lambeth ἐξακολουθεῖ νά ἀπουσιάζῃ ἡ ἐκκλησιαστική ἀύθεντία, πρᾶγμα τό ὁποῖον ὀδηγεῖ εἰς τήν ἰδιότυπον διὰ τάς Ἀγγλικανικάς Ἐκκλησίας θεωρίαν τῆς "περιεκτικότητος". Κατ' αὐτήν, οἰαδήποτε ἀντίθεσις πρός τήν πίστιν καί τήν διδασκαλίαν, διατυπουμένη ἐκ μέρους τῶν μελῶν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, δέν ἐξετάζεται ἐπισήμως, οὐδέ κρίνεται ἐκκλησιαστικῶς, ἀλλ' ἀφήνεται εἰς τό κενόν χωρίς ἀύθεντικὴν κατ' αὐτῆς ἀπόφασιν. Οὕτω ὅμως δέν προστατεύεται ἡ πίστις τῆς Ἐκκλησίας γενικῶς καί τό χριστιανικόν φρόνημα κάθε ἀγγλικανοῦ χριστιανοῦ εἰδικώτερον.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων ἀντετάχθη ἐπίσης ἐντόνως εἰς τήν πρότασιν τοῦ Γ' τμήματος περί χειροτονίας τῶν γυναικῶν, ἐκφράσας τήν θλίψιν του διότι, κατά τόν τρόπον αὐτόν, ἡ ἀγγλικανική κοινότης ἀποχωρίζει ἑαυτήν ἀπό τό ἕν περίπου δισεκατομύριον ὀρθοδόξων, ρωμαιοκαθολικῶν καί ἄλλων χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι δέν δύνανται νά παρακολουθήσουν αὐτήν εἰς τήν ὁδόν ταύτην.

ΟΡΘΟΔΟΣΟΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 231.- ΑΒΡΟΥΔΑΝ Δημητρίου, Αίδεσιμολ. : Ἡ ἀνθρωπολογία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. *Studii Teologica* 30(1978), 3-4, 264-270 (ρουμανιστί).
- 232.- ANDRONIKOF Constantin : L'avenir de l'Orthodoxie en Occident. *Le Messager orthodoxe* 1978, No 79, 3-24.
- 233.- ΑΡΚΑ Νικολάου : Γάμος καί Τεκνογονία, Πάρος, 1978. 136 σ.
- 234.- ΜΠΑΚΑΪΜΗ Ἀλεξάνδρου : Μνήμη Μητροπολίτου Πριγκηπονήσων Δωροθέου. *Γρηγόριος Παλαμᾶς* 61(1978), 664, 126-129.
- 235.- BASDEKIS Athanasios : Die theologischen Gespräche zwischen der Evangelischen Kirche in Deutschland und der Orthodoxie. *Ökumenische Rundschau* 27 (1978), 2, 223-253.
- 236.- BERNARD Ch.A. : Les formes de la Théologie chez Denys l'Areopagite. *Gregorianum* 59 (1978), 1, 39-69.
- 237.- BLOOM Antony : Meditaciones sobre un tema. Peregrinación espiritual a través del Evangelio. Barcelona, Herder, 1977, 153 p.
- 238.- BRUNE François : La rédemption chez St Maxime le Confesseur. *Contacts* 30 (1978), 102, 141-171.
- 239.- ΜΠΟΥΖΕΣΚΟΥ Νικολάου, αἰδεσιμολ. Καθ. : Ἡ ἔννοια τοῦ Εὐαγγελίου κατὰ τόν Ἰωριγένην. *Studii Teologica* 30 (1978), 3-4, 216-230 (ρουμανιστί).
- 240.- ΚΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ Νεκταρίου, Ἀρχιμ. : Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἰδρυματική Ἐκκλησία ; Ὑδωρ ἐκ Πέτρας 1 (1978), 1, 51-58.
- 241.- CLEMENT Olivier : Eloge de la Théocratie byzantine. Ὑδωρ ἐκ Πέτρας 1 (1978), 1, 40-50.
- 242.- FLEISCHHANER Ingeborg : Aufklärung in Russland. Rationaler Impuls und mystischer Umbruch. N.N. Strachov. Rom, *Orientalia Christiana Analecta* Bd. 203, 1977, 270 S.
- 243.- GARCIA Y GARCIA Antonio : La Iglesia griega y el Concilio IV Lateranense de 1215. *Dialogo Ecumenico* 13 (1978), 46-47, 121-144.
- 244.- GLINKA Luis : La visione teandrica e la riconciliazione delle Chiese in Soloviev. *Antoniano* 53 (1978), 1-2, 144-169.

- 245.- HALLEUX de André : Monophysitismus und Spiritualität nach dem Johanneskommentar des Philoxenus von Mabburg. Theologie und Philosophie 53 (1978), 3, 353-366.
- 246.- ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ : "Ἀπαντα τὰ ἔργα. 9. Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον Α'. Ὁμιλίαι Α'-Κ'. Εἰσαγωγή - Κείμενον - Μετάφρασις - Σχόλια ὑπὸ Ἰγνατίου Σάμαλη καὶ Νικολάου Τσίμη. Θεσσαλονίκη, Πατερικαὶ Ἐκδόσεις "Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς", 1978. 749 σ.
- 247.- ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ : "Ἀπαντα τὰ ἔργα. 13. Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον Β'. Ὁμιλίαι Κ'-ΝΔ'. Εἰσαγωγή-Κείμενον-Μετάφρασις-Σχόλια ὑπὸ Γρηγορίου Εὐθυμίου. Θεσσαλονίκη, Πατερικαὶ Ἐκδόσεις "Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς", 1978. 775 σ.
- 248.- ΚΑΒΑΣΙΛΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ : Ἑρμηνεῖα τῆς Θείας Λειτουργίας. Ἀπόδοσις εἰς τὴν νεοελληνικὴν Ἀντωνίου Γ. Γαλίτη. Πρόλογος Ἰ.Μ. Φουντούλη. Θεσσαλονίκη, Ἐκδ. Ὁρθόδοξος Κυψέλη, 1978, 158 σ.
- 249.- ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ Ἰωάννου Ὁρλ. : Β' ἐν ὀλομελείᾳ συνδιάσκεψις τῆς μικτῆς Ὁρθοδόξου-Παλαιοκαθολικῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Διαλόγου μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Παλαιοκαθολικῆς (συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους). ΓΠ 61 (1978), 664, 73-80 (συνεχίζεται).
- 250.- KANNENGIESSER Ch. : Théologie Patristique. Recherche de Science religieuse 66 (1978), 2, 265-309.
- 251.- KASINEC E. : British nineteenth-century travellers and their Moscow friends: A note on sources. St Vladimir's Theological Quarterly 22 (1978), 1, 16-38.
- 252.- KRÜGER Hanfried Hrsrg. ; Die Konziliare Gesellschaft, KEK-Studienheft 10. Frankfurt, Verlag Otto Lembeck, 1978, 116 p.
- 253.- ΛΕΒ Ἰωανος Βασιλείου : Αἱ σχέσεις τῶν Τσέχων Οὐσσιτῶν μετὰ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα. Studii Teologice 30 (1978), 3-4, 254-263 (ρουμανιστί).
- 254.- MAUPIER Maurice : Dieu et l'enfant. Contacts 30 (1978), 102, 92-109.
- 255.- MEZIANI Ephrem : Vision orthodoxe de l'Occident Chrétien. Le Messager orthodoxe 1978, No 78, 11-35.

- 256.- NEWMAN Barbara : Sergius Bulgakov and the theology of Divine Wisdom. St Vladimir's Theological Quarterly 22 (1978), 1, 39-73.
- 257.- NIKIPROWETZKY V. : Le commentaire de l'Écriture chez Philon d'Alexandrie. Leiden, Brill, 1978. p. viii+293.
- 258.- NIKODIM, Métropolit von Leningrad und Nowgorod : Johannes XXIII. Ein unbequemer Optimist. Hrsg von Robert Hotz. Köln, Benzinger Verlag, October 1978. 670S.
- 259.- PATACSI Gabriel, Hiéroromoine : La libération de l'homme intérieur dans la spiritualité orthodoxe. Contacts 30 (1978), 102, 110-140.
- 260.- PAULSEN Henning : Studien zur Theologie des Ignatius von Antiochen. Göttingen, Vandenhoeck und Ruprecht, 1978, 226 S.
- 261.- ΦΑΡΟΥ Φιλοθέου : Ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ ἀνθρώπινου πόνου στὴ σύγχρονη ἑλληνικὴ τεχνοκρατικὴ κοινωνία. Γρηγόριος Παλαμᾶς 61 (1978), 664, 111-117.
- 262.- PRYSZMONT Jan : Moraltheologisches Denken in der russischen Orthodoxie und die Erneuerung der Katholischen Moraltheologie. Ostkirchliche Studien 27(1978), 1, 25-36.
- 263.- ΡΑΜΟΥΝΕΑΝΟΥ Ἰωάννου, Αἰδεσιλομ, Καθηγ. : Αἱ χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι καὶ ἡ νέα διεθνὴς οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ τάξις. Studii Teologice 30 (1978), 1-2, 5-12 (ρουμανιστί).
- 264.- RICHARDS W.L. : The classification of the Greek manuscripts of the Johannine Epistles. Missoula Scholars, 1977. p. xiii+290.
- 265.- RICKEN Friedo, S.J. : Zur Rezeption der platonischen Ontologie bei Eusebios von Kaisareia, Areios und Athanasios. Theologie und Philosophie 53 (1978), 3, 321-352.
- 266.- SABOLOTSKI N.A. : Verantwortliche Mitarbeit am Werk der Gerechtigkeit. Stimme der Orthodoxie 1978, 5, 32-43.
- 267.- SCHMEMANN Alexander (ed) Ultimate Questions. An Anthology of modern Russian religious thought. London and Oxford, A.R. Mowbray and Co. Ltd., 1977. 311p.
- 268.- ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ Θεοφίλου, Ἄρχιμ. : Μεγάλου Ἀθανασίου ἀπολογητικὸς πρὸς Κωνσταντῖον Αὐτοκράτορα. Ἀθῆναι, 1978. 91 σ.
- 269.- ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ Θεοφίλου, Ἄρχιμ. : Ἡ ἐπιστολὴ Μιχαὴλ τοῦ Κηρουλαρίου πρὸς Πέτρον Ἀντιοχείας. Εἰσαγωγή-Ἀνάλυσις-Σχόλια. Ἀθῆναι, 1978. 47 σ.

- 270.- ΣΤΕΡΕΑ Τ., Αἰδεσιμολ. : Αἱ δογματικαὶ βάσεις τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος. *Studii Teologice* 30 (1978), 1-2, 113-125 (ρουμανιστί).
- 271.- TINNEFELD F, : Die frühbyzantinische Gesellschaft, München, W. Fink, 1977, 394 S.
- 272.- TREMBLAY Réal : La Manifestation et la Vision de Dieu selon Saint Irénée de Lyon. Münster, Aschendorff, 1978, 185 S.
- 273.- VALLIERE Paul : Russian Orthodoxy and the challenge of Modernity : The case of Archimandrite Makary. *St Vladimir's Theological Quarterly* 22 (1978), 1, 3-15.
- 274.- VASILIU Cesar : La Chiesa Ortodossa Rumena e le sue relazioni con la Chiesa Cattolica negli anni del postconcilio (1966-1976). *Oikoumenikon* 18 (1978), 1, 13-42.
- 275.- VERHEES J. : Mitteilbarkeit Gottes in der Dynamik von Sein und Wirken nach der Trinitätstheologie des Basilius des Grossen. *Ostkirchliche Studien* 27 (1978), 1, 3-24.
- 276.- ΒΙΤΤΗ Εύσεβίου : Ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη πνευματικότητα, Γρηγόριος Παλαμάς 61 (1978), 664, 81-91.
- 277.- WEISCHER Bernd Manuel : Die ursprüngliche nikänische Form des ersten Glaubenssymbols im Ankyrotos des Epiphanius von Salamis. *Theologie und Philosophie* 53 (1978), 3, 407-414.
- 278.- Bibliographie des oeuvres de Nicolas Berdiaev, Etablie par Tamara Klépinine. Introduction de Pierre Pascal, Paris, Institut d'études slaves et YMCA-Press, 1978.
- 279.- Baptême-Eucharistie-Ministère. Rome, Editrice Anselmiana, 1977. 240 p.
- 280.- Die Göttliche Liturgie unseres heiligen Vaters Johannes Chrysostomos, Kirchenslawisch-Deutsch, Hg. und mit Anmerkungen versehen von Wolfhard Walter, Trier, Paulinus Verlag, 1977. 120 S.

* Ἐκ παραδρομῆς ἡ ἀρίθμησης τῆς "Ὁρθοδόξου Βιβλιογραφίας" τῶν τευχῶν 189 καὶ 190 ἐπανελήφθη ἡ αὐτή. Ἡ σημερινὴ βιβλιογραφία ἀκολουθεῖ τὴν ὀρθὴν ἀρίθμησην. Παρακαλοῦμεν τοὺς ἀναγνώστας μας, νὰ προβοῦν εἰς τὴν διόρθωσιν.